

Soms merk ik dat vrienden en familie nog steeds nauwelijks een idee hebben van wat ik nu eigenlijk gestudeerd heb. Regelmatig word ik dan ook op plagerige wijze in de maling genomen. Of ik nu na al die jaren nog steeds niet weet hoe de hoofdstad van Paraguay heet, bijvoorbeeld. Daarnaast wordt bij spelletjes triviaut automatisch van mij verwacht dat ik alle vragen uit de blauwe categorie foutloos weet te beantwoorden, 'want dat studeer jij toch?' Ook, en dit zullen vele geografen ongetwijfeld herkennen, wordt er vaak automatisch een beroep op mij gedaan als navigator, zeker wanneer het een reis naar een onbekende buitenlandse stad betreft. Geografen hebben immers getraind ruimtelijk inzicht en dus een goed oriëntatievermogen, zo luidt de gedachtegang.

De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat het inderdaad lang niet eenvoudig is om in een paar zinnen op duidelijke wijze uit te leggen wat het vakgebied 'geografie' precies inhoudt. Ik betrap mezelf er vaak op dat ik vrijwel altijd nadrukkelijk vermeld dat ik sociaal geograaf ben, en derhalve betrekkelijk weinig kaas heb gegeten van processen die met het fysisch milieu te maken hebben. Dit is dan weer lastig uit te leggen aan buitenlandse vrienden of zelfs -vakgenoten, aangezien Nederland, voor zover ik weet, een unieke positie bekleedt wat betreft de vrij radicale scheiding tussen sociale en fysische geografie in het universitaire onderwijs (zie ook het interview met Rob van der Vaart en Hans van Ginkel in dit nummer). Waar geografie in België (waar ik momenteel werkzaam ben) en in Groot-Brittannië (waar ik een tweetal keren op Erasmus-uitwisseling ben geweest) nog steeds nadrukkelijk onder de noemer '(aard)wetenschappen' valt, komt in Nederland de (technische) VU-opleiding Aarde en Economie waarschijnlijk nog het meest overeen met het middelbare schoolvak aardrijkskunde. Deze inhoudelijk diverse opleiding, die overigens ook is ondergebracht bij de faculteit der Aard- en Levenswetenschappen,

besteedt namelijk ruimschoots aandacht aan zowel fysische als maatschappelijk-economische onderwerpen.

De vraag die in België, en in dit themanummer min of meer centraal staat - namelijk of aardrijkskundeonderwijs nog bestaansrecht heeft en hoe de toekomst ervan vormgegeven zou moeten worden - zal Nederlanders op hun beurt vreemd in de oren klinken. Hoewel er ook in Nederland gesproken wordt over onderwijshervormingen, lijkt het vak stevig verankerd te zijn in het vakkenpakket van alle middelbare scholen. De relevantie van de aardrijkskunde (of Geografie, zo u wilt) verdedigen kost mij overigens ook beduidend minder moeite. Dit begint wat mij betreft inderdaad al met het opdoen van enig topografisch besef. We

lachen allemaal wel eens om YouTube-filmpjes van de typische onwetende Amerikanen die er niet in slagen hun eigen land aan te wijzen op de wereldkaart, of als er, zoals laatst, weer eens een CNN-journalist is die 'Austria' en 'Australia' abusievelijk heeft verwisseld. Persoonlijk heb ik dit aan den lijve ondervonden in mijn tijd als Yellow Bike-gids in Amsterdam, toen me wel eens letterlijk gevraagd werd: 'which part of Amsterdam is Denmark?' In Nederland en België lijkt het helaas niet heel veel beter gesteld te zijn met de algemene kennis van de wereld. Ik kan me bijvoorbeeld nog een medestudent aan de UvA herinneren die met betrekking tot Noord-

Korea eens vroeg of dat 'ook alweer de goede, of de slechte was'. En toen ik onlangs voor mijn onderzoek naar Belgrado vertrok werd door een vriendin eerlijk opgemerkt dat zij dacht dat de hoofdstad van Servië 'Montenegro' heette.

De Britse komiek Michael Palin zei onlangs "Geography is the subject that holds the key to our future." En dit bedoelde hij serieus. Ik sluit me dan ook volledig aan bij de - ook in dit nummer veelgehoorde - stelling dat het in een globaliserende wereld van groot belang is dat ook (of juist) nieuwe generaties kennis hebben van 'de ander', en begrijpen hoe bepaalde gebeurtenissen in de wereld met elkaar in verband staan (zie ook het artikel van Marjolein Cox en An Steegen). Het laatste themanummer van AGORA (On/Welkom) toont volgens mij goed aan waarom het van belang is dat mensen in hun algemene ontwikkeling besef krijgen bijgebracht van verhoudingen in de wereld, en kritisch leren denken over oorzaak-gevolg relaties. Los van ideologische overtuigingen; het is een feit dat er - onder andere door klimaatverandering, toenemende mobiliteit en ongelijke demografische ontwikkelingen - de komende decennia nog heel veel migranten richting Europa zullen komen. Begrijpen wie deze mensen zijn, en beseffen waarom ze de halve wereld over reizen om zich te vestigen op een nieuwe, onbekende plek, is volgens mij een goede eerste stap richting een humaan en succesvol opvangbeleid.

Het vak aardrijkskunde kan hier hopelijk, zowel in Nederland als in België, tot blijven bijdragen. Ik hoop overigens ook dat de AGORA-lezers direct paraat hadden dat Asunción de hoofdstad van Paraguay is?

Jorn Koelemaj
Hoofdredactie AGORA

Ook als AGORA-redactie hebben wij bedroefd kennis genomen van het plotselinge overlijden van Ronald van Kempen, hoogleraar stadsgeografie aan de Universiteit Utrecht. Ter ere van Ronald bevat deze AGORA een In Memoriam (zie p. 30), geschreven door Ben de Pater.

Rectificatie: In AGORA 2016-1 is bij de boekrecensie helaas ten onrechte een verkeerd boek en auteur vermeld. Het correcte boek moest zijn 'Visies op de stad' en de auteur van de recensie was Clemens de Olde. De correcte versie is inmiddels te downloaden via onze website.

VOORKANT

Loekasjenko's oude school in Wit-Rusland.
Foto: Marco Fieber

ACHTERKANT

Leerlingen in het secundair onderwijs over aardrijkskunde
Infographic: Joren Sansen
Bron vragenlijst: Vrij naar Roskams, J. (2014) Aardrijkskunde in het secundair onderwijs, een noodzaak? Bachelorproef o.l.v. Steegen A., KU Leuven.